

De Ikea-methode

We spreken van de Ikea-methode als een docent uitvoeringsproblemen bewust inbouwt in een onderwijstaak met het doel om de lerende te dwingen na te denken over de systematiek van die taak. De naam van de methode verwijst naar de bouwpakketten van het bekende woonwarenhuis. Een ogenschijnlijk helder montagevoorschrift moet de nieuwe eigenaar van het bouwpakket in staat stellen de onderdelen tot een gebruiksklaar eindproduct te knutselen. Wie de instructies echter klakkeloos volgt, komt er niet. Bij de montage doen zich namelijk altijd uitvoeringsproblemen en -probleempjes voor, die pas kunnen worden opgelost als de monteur voldoende inzicht heeft in de systematiek van de constructie. Als de problemen zijn overwonnen, treedt het didactisch aantrekkelijke 'Ikea-effect' op: een zeker gevoel van vakmanschap en een product dat steeds meer van 'mij' (de consument) is geworden en steeds minder van 'hun' (de producent of leverancier). Bijkomende voordelen van de methode zijn, dat het in context geleerde beter beklijft en dat een beroep wordt gedaan op algemene probleemoplosvaardigheden.

1. Werkwijze

1. Een eenvoudige instructie voor een (complexe) taak wordt door de docent geïntroduceerd. Instructie en taak voldoen aan de belangrijkste eis van de Ikea-methode: de instructie voorziet niet in de oplossing van concrete en voorspelbare uitvoeringsproblemen.
2. De studenten voeren de taak binnen een vooraf vastgestelde tijd uit. De instructie is daarbij hun leidraad.
3. Na uitvoering van de taak worden de verschillende uitvoeringsproblemen behandeld, de gekozen (en alternatieve) oplossingsstrategieën besproken en van kanttekeningen voorzien.

2. Voorbeeld

De methode en de naam van de methode kwamen we tegen in de Faculteit Sociale Wetenschappen waar de Ikea-methode wordt toegepast bij Economie en beleid. Daar is gekozen voor een weekcyclus: in de colleges wordt instructie gegeven, waarna de studenten de instructies in zelfstudietijd toepassen op de leerstof. Onvermijdelijk leiden de instructies tot problemen en misverstanden. In de werkcolleges (met verplichte deelname) worden de gerezen vragen in groepsverband behandeld, waarbij aangepaste oplossingsstrategieën worden besproken en aangeleerd.

3. Opmerkingen

- De Ikea-methode is een uitdagende vorm van probleemgericht onderwijs, maar staat of valt met de kwaliteit van de (problemen opgenomen in de) Ikea-opdracht;
- Als de instructie in zelfstudietijd moet worden uitgevoerd (zoals in het voorbeeld), is het van belang na te denken over manieren om studenten ertoe te bewegen elke week thuis voldoende tijd en energie te besteden aan het bestuderen van de stof en aan het uitvoeren van de opdrachten;

- Het uitvoeren van Ikea-opdrachten vereist reflectie. Ze zijn dan ook minder geschikt om onder zware tijdsdruk te worden uitgevoerd.

Dia met uitleg over de Ikea-methode (R. Schettkat)

4. Mogelijke varianten

- In duo's opdrachten uitvoeren;
- Een (kleine) Ikea-opdracht geven, laten uitvoeren en nabespreken binnen één college.